

## Nogle Bemærkninger om Toldforholdene i Norge, Sverig og Danmark.

Af

V. Falbe Hansen.

Omtrent samtidig har Spørgsmaalet om en mere gennemgribende Reform af Toldlovgivningen været fremme i de tre nordiske Riger. I Sverig-Norge har Spørgsmaalet nylig faaet sin foreløbige Afslutning, for Norge nærmest ved Tarifen for 1880—81, for Sverig ved Tarifen af 1882, og for begge Riger i Forening ved Afsluttelsen af Handelstraktaten med Frankrig af 30. Decbr. 1881 og de dertil sig sluttende Tarifforandringer. I Danmark er Spørgsmaalet endnu under Debat. — Toldvæsenet har adskillige Lighedspunkter i de tre Riger, det arbejder tildels under de samme Betingelser, dets historiske Udvikling ligner i Meget hinanden, og det er tildels de samme Aarsager, der i Nutiden har bragt Spørgsmaalet om dets Reform paa Dagsorden. For os, der endnu diskutere Spørgsmaalet, turde det derfor være af nogen Interesse at se, hvorledes Toldforholdene har udviklet sig i de to andre Lande, og det Resultat, hvortil man der er kommen.

Indtil omtrent Begyndelsen af dette Aarhundrede var Forbudssystemet det herskende i alle tre Riger.

Man søgte ved meget høje Toldsatser eller ligefremme Forbud mod Indførsel at holde den udenlandske Konkurrence borte og ved tilsvarende Udførselssatser eller Forbud mod Udførsel at sikre den indenlandske Industri billige Raastoffer og andre Produktionsfornødenheder. Ved Udførselspræmier, Differentialsatser, Monopoler, Understøttelser og andre lignende Forholdsregler supplerede man Systemet. Det var den merkantilistiske Handels- og Industripolitik, som den Gang var den herskende ogsaa andetsteds i Evropa, vi gjenfinde her i Norden. Tidligst udvikledes denne Politik i Danmark og Norge; her møde vi den allerede i Midten af det 17de Aarhundrede i Toldrullen af 1651, og allerede mod Aarhundredets Slutning var den temmelig fuldstændig gennemført. I Sverig synes den merkantilistiske Politik at være kommen til Magten noget senere, og det er egentlig først i den saakaldte «Frihedsperiode», og navnlig fra 1739, at den kan siges at være gennemført som et fuldfærdigt System.

I Løbet af det 18de Aarhundrede udvikledes derefter Systemet med bestandig større Konsekvens, indtil det stod i sin største Magtfylde ved Tiden noget efter Midten af Aarhundredet. Men under Paavirkning af Tidens liberale Strømninger og de nye fysiokratiske og Adam Smithske nationaløkonomiske Theorier indtraadte der nu snart et Omslag. Først og fuldstændigst kom dette til Gjennembrud i Danmark-Norge ved Toldforordningen af 1797. I Sverig kom Omslaget først 30 Aar senere, Aarene 1823 og 1830 maa her nærmest sættes som Vendepunkterne. Den Forandring, som nu indtraadte, var dog ikke en Overgang til Frihandel i moderne Forstand, det var en Overgang fra et Forbuds-

og Tvangssystem til et Friheds- og Beskyttelsessystem. Den fri Konkurrence skulde nu være det ledende Princip; Forbudet mod Ud- og Indførsel skulde hæves og Udlandet have Adgang til det indenlandske Marked; men ikke under lige Betingelser med Indlandets Produktion. Der skulde som Beskyttelse for denne bibeholdes en modereret Told, som vel ikke var højere, end at den tillod en Konkurrence, der kunde virke ansporende og fremmende, men som dog var høj nok til at forhindre den mere udviklede, og maaske under gunstigere Betingelser arbejdende, fremmede Industri i at ødelægge den indenlandske. Ved Siden deraf blev nu tillige det finansielle Formaal med Tolddarifen, der tidligere var trængt saa stærkt tilbage for det industrielle, draget mere i Forgrunden.

De ledende Principer for denne Reform var de samme i alle de tre Lande, men i Danmark-Norge indtraadte Forandringen i en frihedsbegejstret, af Reformiver greben Tid, de nye Ideer bleve som Følge deraf gjennemførte med større Konsekvens, de danne et mere afgjort Brud med den tidligere Ordning. I Sverig kom Reformen først en Menneskealder senere, i en Periode, da Reaktionen havde begyndt at rejse Hovedet ogsaa paa andre Omraader, de nye Principer for Toldordningen blev derfor ikke saa fuldstændig gjennemførte, man beholdt mere af Forbudssystemet, og Udviklingen i Sverig kom som Følge heraf i længere Tid til at være tilbage i Sammenligning med de to andre Riger.

I Danmark staa vi endnu paa Grundlaget fra 1797; Forordningen af 1. Februar 1797 er den Dag i Dag gjældende for den egenlige Toldordning og ved de senere Tarifreformer har man vedblivende fastholdt

de Hovedprinciper, som bleve indførte ved denne Forordning. Den efterfølgende Udvikling af vor Toldtarif, under hvilken Forordningerne af 1. Maj 1838 og 13. Marts 1844 samt Loven af 4. Juli 1863 ere Holdpunkterne, er gaaet videre i den anviste Retning og have fornemlig havt for Øje, at moderere Beskyttelses-satserne, at nedsætte Tolden paa Nødvendighedsartikler, at forhøje den paa Luxusartikler og at simplificere den saaledes, at Toldbehandlingen kunde foregaa lettere, hurtigere og mere ensartet. Vi skulle iøvrigt ikke dvæle nærmere ved disse Reformer, men nøjes med at henvise til den deraf givne Fremstilling i «Danmarks Statistik» \*).

Norge har samme Udgangspunkt for sin Toldordning som Danmark, nemlig Forordningen af 1. Febr. 1797, hvilken i det Væsenlige blev stadfæstet ved den provisoriske Anordning af 7. Decbr. 1818, der gav Norge sin første særlige Toldtarif; men den senere Udvikling i Norge er tildels gaaet i en noget anden Retning, og er tillige foregaaet hurtigere og maaske tillige under mere vekslede Svingninger end i Danmark. Navnlig har man i Norge været mere frihandlerisk end i Danmark. Allerede i 1818 udtalte saaledes en Storthingskomité, hvis Indstillinger i det Væsenlige godkjendtes af Stortinget, at «vilde norske Produkter fortrænge de fremmede, da skete dette naturligst ved at levere lige fuldkomne Varer til lige billige Priser», og Komiteens Flertal ansaa det ikke for noget Nationalgode at udvide al Slags Fabrikforædling i Norge til nogen meget betydelig Grad. «Norge fattes de vigtigste Op-

\*) Falbe Hansen og W. Scharling: Danmarks Statistik, 4. Bind.

muntringsmidler til en saadan Forædling og forværrer sin Tilstand ved at opfylde Landet med fattige Fabrik-  
anter, der i Kornmanglens Tid bidrage saa meget til at forøge den almindelige Nød.» Efter denne første Frihandelsbevægelse indtraadte der dog snart et protektionistisk Tilbageslag i Stemningen, hvilket giver sig til Kjende i de efterfølgende Toldtarifer; Beskyttelsen blev paa enkelte Punkter forhøjet og blev desuden udvidet til at omfatte et større Omraade. Den norske Toldtarif modtager altid lettere og hurtigere Præget af den til enhver Tid herskende Opinion end den danske. Thi i Følge den norske Grundlovs Bestemmelse om Skattebevillingsretten gjælder Toldtarifen kun fra det ene ordenlige Storthing til den næste ordenlige Samling. Der er derfor en stadig tilbagevendende Anledning til at tage Spørgsmaalet om dens Revision op og paany overveje, hvilke Forandringer der bør foretages i den. I Danmark er derimod som bekjendt Ordningen den, at Toldtarifen vedbliver at gjælde ligesom enhver anden Lovbestemmelse indtil en Forandring i den vedtages, Hvilken af disse to Ordninger der er den bedste, kan være vanskeligt at afgjøre, hver af dem har sine Fordele og Mangler. Ved den norske Ordning er man mindre udsat for, at Toldtarifen skal blive forældet; efterhaanden som Forholdene forandre sig, kan Toldtarifen følge med, enhver Erfaring om Mangler i den har strax Anledning til at blive taget til Følge, og man har det mere i sin Magt at indføre Forhøjelser eller Lettelser efter de finansielle Forholds Krav. Men paa den anden Side er man mere udsat for, at en øjeblikkelig forbigaaende Stemning skal give sig Udtryk i Toldloven, der kommer en Usikkerhed og Vaklen ind i Toldfor-

holdene, der kan være skadelig for Handelen og Industrien, for hvilke det netop er særligt magtpaaliggende, at der i disse Forhold er en vis Stabilitet, saa at man kan vide, hvad man har at indrette sig efter for længere Tid, om man i Tillid til den bestaaende Ordning kan paabegynde den eller den Kapitalanbringelse, den eller den Virksomhed. Det er vel muligt, at man i Norge er gaaet noget for vidt med disse stadige Forandringer i Tarifen, og Stemningen deroppe synes i mange Kredse at være for, at man bør tilstræbe at faa mere Fasthed og Ro i Toldforholdene; men omvendt er det i Danmark almindeligt erkjendt, at man her har været for konservativ paa Toldvæsenets Omraade, saa at vor nuværende Toldlov af 4. Juli 1863 nu er aldeles forældet og paa mange Punkter har hæmmet og skadet Landets økonomiske Udvikling. Det er dog her som saa ofte mindre den Ordning, der vælges, det kommer an paa, end den Maade, hvorpaa den valgte Ordning benyttes. I Danmark har vi iøvrigt tidligere været noget nærmere ved den norske Ordning, idet det f. Ex. i Fr. 1. Maj 1838 paabydes, at «General-Toldkammer og Kommerce-Kollegiet har hvert 3dje Aar at indgive Indberetning til Kongen angaaende, hvorvidt det paa Grund af forandrede Omstændigheder maatte anses fornødent eller gavnligt at foretage Modifikationer i Tariferne, ligesom bemeldte Kollegium, saafremt indtræffende Konjunkturer maatte gjøre det paatrængende nødvendigt endog inden den anførte Tids Forløb at træffe Forandring i nogen af de i Tariferne indeholdte Afgifter, i saa Henseende har at indkomme med Forslag til provisoriske Bestemmelser». Det synes at være en særdeles hensigtsmæssig

Bestemmelse, men den har rigtignok ikke havt synderlig praktisk Betydning.

Paa Grund af den anførte Ordning vilde det ved en Fremstilling af Norges Toldhistorie blive meget vidtløftigt, om man skulde gjennemgaa alle de enkelte Toldtarifer fra Storthing til Storthing. Det er dog heller ikke nødvendigt; thi de fleste af disse periodiske Revisioner ere uden Betydning. De vigtigste af dem ere de, der referere sig til de af forskjellige Toldkommissioner i Aarene 1839, 1858 og 1875 afgivne Betænkninger, hvilke alle gaa i Frihandels-Retning, og navnlig anbefale som Kompensation for Nedsættelsen af Beskyttelsen at ophæve Tolden paa Raaprodukter og Hjælpestoffer, Redskaber og Livsfornødenheder. Storthinget fulgte i det Væsenlige den anviste Retning, og om man end i Almindelighed ikke gik saa rask reformerende frem, som Indstillingerne anbefalede og, som det synes, til enkelte Tider endog gik lidt tilbage, saa kom dog den norske Tarif forholdsvis tidligt til at nærme sig Frihandels-Standpunktet. Det fortjener i saa Henseende særlig at nævnes, at Tolden paa Stenkul, som vi endnu have bevaret i vor Tarif, allerede i 1854 blev ophævet i Norge. Den Mindreindtægt, som fremkom ved de berørte Reformers, søgte man dækket ved Forhøjelser af Tolden paa Luxusartikler, fornemlig Kolonialvarer (Kaffe, Sukker, The og Tobak). — Paa ét Hovedpunkt har den norske Toldtarif imidlertid vedblivende staaet langt tilbage, det er ved Udførselstolden. Denne Toldbeskatning, som forlængst er bleven ophævet næsten i alle andre civiliserede Lande, har Norge bibeholdt indtil Dato. Udførselstarifen omfattede tidligere en stor Mængde Toldsatser, men disses Antal og Størrelse

er dog efterhaanden, navnlig efter Forslag af Toldkommissionen af 1839, bleven meget begrænset, saa at der nu kun findes en halv Snes Satser især paa Tømmer og Fisk.

Den Begivenhed, som mest har bidraget til at føre Norge som ogsaa Sverig i Retning af Frihandel og moderate Toldsatser, er Handels- og Skibsfartstraktaterne med Frankrig af 1865. Ved denne Traktat forpligtede Sverig og Norge sig til at nedsætte Tolden paa en stor Mængde Artikler, fornemlig Luxus- og Industri-Artikler, og dertil kom, at de Nedsættelser, som man saaledes forpligtede sig til, drog med sig en stor Mængde andre. Der er en saadan Forbindelse mellem de enkelte Toldsatser i en Tarif, at en Nedsættelse paa nogle Punkter maa drage efter sig vidtforgreneede Konsekvenser. I de Aar, der fulgte efter Traktaten, nedsatte man derfor ogsaa gjentagne Gange flere Artikler, den ene Nedsættelse førte den anden med sig. Ophævelse af Beskyttelse paa et Punkt ledede til andre. Stødet var givet til en nedadgaaende Bevægelse, og begunstiget af det Opsving i Næringslivet, der den Gang var tilstede, fortsattes denne ogsaa i den paafølgende Tid, fornemlig i 1869 og i 1873. — Ser man hen til de Begunstigelser, som Frankrig indrømmede Sverig-Norge til Gjengjæld for de Toldnedsættelser, disse forpligtede sig til, kunde det se ud som der var et Misforhold tilstede, som om de tilstaaede Begunstigelser, hvilke fornemlig bestod i «Retten til at behandles som den anset begunstigede Nation», i enkelte særlige Toldnedsættelser for svenske og norske Exportartikler og i en Nedsættelse af den franske Tonnageafgift, var for smaa i Forhold til de Indrømmelser, man maatte gjøre Frankrig. Men man



gjorde i Sverig og Norge den Betragtning gjældende, at de Nedsættelser af finansielle Sætsler, saasom af Vintolden, man maatte gaa ind paa, kunde erstattes ved Toldforhøjelser paa andre Varer, og at Nedsættelsen af de industrielle Sætsler i Reglen slet intet Offer var, thi set fra det Frihandelsstandpunkt, som man forud havde anerkjendt som det principielt rigtige, var disse Sætslers Ophævelse eller Nedsættelse i og for sig en hensigtsmæssig Foranstaltning, som man ogsaa uden Traktaten, om end maaske lidt senere, vilde være kommen til. Og det er senere for Norges Vedkommende bleven paavist, at man der gik videre i Toldnedsættelser end man ved Traktaterne havde forpligtet sig til, og at Nedsættelserne altsaa i Virkeligheden slet intet Offer var. Paa den anden Side var de Fordele, Traktaten bragte, om de end kunde se forholdsvis ubetydelige ud, af reel Betydning for Sverig-Norges Export, og om den norske Handelsflaade er det paavist, at den ved Hjælp af de traktatmæssige Begunstigelser har kunnet erhverve sig en omfattende og indbringende Fart paa franske Havne.

Ved Toldreformerne fra 1865 til 1873 havde Norge faaet en Toldtarif, der, naar man bortser fra England, vistnok maa siges at være en af de mest frihandleriske i Evropa. I de følgende Aar viser der sig da ogsaa en stærk protektionistisk Opposition, og fra Industriens Side forlanges der forøget Beskyttelse mod Udlandets Konkurrence. Der nedsattes i denne Anledning en Kommission, der foretog omfattende og interessante Undersøgelser om den norske Industris Stilling og dens Forhold til Toldtarifen. I sin Betænkning, der afgaves i Februar 1881, tilraadete Kommissionens Flertal at fastholde Frihandels-Standpunktet, og indstillede, at

den i 1873 vedtagne Ordning af Tarifen skulde vedblive, og Stortinget godkjendte dette. Af andre mere betydningsfulde Begivenheder paa Toldvæsenets Omraade bør endnu mærkes Afsluttelsen af en ny Handels- og Søfarts-Traktat med Frankrig og Mellemrigsloven af 1874, men begge disse Foranstaltninger ville blive omtalte nedenfor under Sverig.

I Sverig foregik Overgangen fra Forbudssystemet til Beskyttelsessystemet nærmest i Tiden fra 1823 til 1830. Skridtet blev vel den Gang ingenlunde taget helt ud, man beholdt adskilligt af den tidligere Ordning og Tarifen var vedblivende fuld af Forbud; men man opstillede dog allerede den Gang klart og bestemt Maalet, man vilde naa hen til, og man vedblev at gaa frem i den angivne Retning, om end meget langsomt og forsigtigt, saa at der f. Ex. endnu under Stændersamlingen 1853—54, altsaa 30 Aar efter at man i Principet havde hævet Forbudssystemet, fandtes 25 Indførselsforbud og 4 Udførselsforbud og iøvrigt stærkt protektionistiske Toldsatser. I den følgende Samling udtalte Regeringen, at Beskyttelsessystemet kun skulde være et Overgangsstadium, gennem hvilket man skulde komme fra Forbudssystemet til fuldstændig Frihandel, og i Principet anerkjendtes dette af Stænderne. I Praxis gik man vel langt fra saa vidt, men der foretoges dog en Del Reformer; Toldsatserne modereredes efterhaanden en Del, de sidste Ind- og Udførselsforbud hævedes i 1858, og Udførselstolden hævedes helt i 1863. — Disse Reformer i den svenske Toldtarif i Forbindelse med den samtidige Toldreform i Danmark af 4. Juli 1863 fik en meget stor Betydning for de to Landes indbyrdes Handels-samkvem. Tidligere havde vor Omsætning med Sverig

været uden synderlig Betydning, og endnu i Begyndelsen af Halvtredserne indskrænkede vor Udførsel til Sverig sig til 1 à 1½ Mill. Pd. Kaffe, ½ à 1½ Mill. Pd. Sukker og c. 50,000 Pd. Manufakturvarer; men i Begyndelsen af Tredserne var denne Udførsel voxet op til c. 3 Mill. Pd. Kaffe, 4 à 5 Mill. Pd. Sukker og 100 à 150,000 Pd. Manufakturvarer og i Begyndelsen af Halvfjerdsenerne var den voxet op til 4 à 5 Mill. Pd. Kaffe, 6 à 7 Mill. Pd. Sukker og 7 à 800,000 Pd. Manufakturvarer. Udførselen af Landbrugsprodukter fornemlig levende Kreaturer fra Sverig til og over Danmark, der nu har saa stor Betydning saavel for vort Landbrug som for vor Skibsfart og som det forhaabentlig ikke vil lykkes den nuværende Indenrigsminister at tilintetgjøre ved sin Forbudspolitik, begyndte i Midten af Halvtredserne; men det var dog først efter Toldreformerne i 1863, at den ret kunde komme frem og antage det storartede Omfang, som den siden da har havt\*).

\*) Hvor hurtig Udviklingen af denne Omsætning gik for sig, kan bl. A. ses deraf, at der før Toldreformerne, i Aaret 1862, udførtes fra Sverig til Danmark 363 Faar, 461 Heste, 803 Stkr. Hornkvæg, 258 Svin; men allerede i 1865—66 var Indførselen voxet til 6,867 Faar, 1,698 Heste, 4,933 Stkr. Hornkvæg og 10,666 Svin. I 1880 beløb den sig til 23,500 Faar, 2,600 Heste, 21,800 Stkr. Hornkvæg og 14,000 Svin. I 1881 var Indførselen af Heste stegen til 5,500 Stkr., Indførselen af Faar var 17,000 Stkr. og Indførselen af Svin var 17,500 Stkr., Indførselen af Hornkvæg var derimod, paa Grund af det Indførselsforbud der har bestaaet i den største Del af Aaret, sunken ned til 2,100 Stkr., og har i 1882 været lig 0. Det er desværre ikke usandsynligt, at denne Forretningsgren, selv om Forbudet i en ikke for fjern Fremtid hæves, vil have lidt et Afbræk, som den vanskelig forvinder, og at de Bestræbelser, der for Tiden udfoldes i Sverig, for at lede Sverigs Udførsel af Hornkvæg direkte til England i Stedet for over Danmark, i større eller mindre Grad ville lykkes. De internationale Omsæt-

Ogsaa paa Omsætningen med en Mængde andre Artikler, deriblandt enkelte Industriartikler, udøvede de nævnte Toldreformer en oplivende Virkning.

Endnu betydningsfuldere end de nys nævnte Reformer blev ligesom i Norge Handelstraktaten med Frankrig af 1865, der ogsaa for Sverig medførte en Mængde tildels meget betydelige Nedsættelser i Tolden paa industrielle og andre Artikler. «Men om end saaledes den franske Handelstraktat for Sverige danner et betydningsfuldt Skridt fremad til Frigjørelse af den internationale Omsætning, Lettelse af Toldbyrden for Forbruget og derigjennem en Fremhjælpen af den industrielle Udvikling, saa betegner den paa den anden Side tillige Indtrædelsen af en lang Hviletid paa Toldlovgivningens Omraade, en Hviletid, som i det Væsenlige endnu vedvarer». Dette maa dog ikke forstaaes som om der i den følgende Tid slet ingen Reformer foretoges; der skete vedvarende adskillige Nedsættelser og Frigjørelser og foretoges andre Ændringer i Tarifen, som Erfaringen havde vist vare ønskelige; men der foretoges ingen gennemgribende samlet Revision af Tarifen; man var tilfreds med det alt vundne Resultat, og saavel for Finansernes som for den indenlandske Industris Skyld trængte man til Ro. En meget vigtig Reform foretoges der dog i denne Periode, det var Mellemrigsloven af 1874, hvorved den tidligere mere begrænsede Toldfrihed, der bestod mellem Norge og Sverig, i væsenlig Grad udvidedes. Ved denne Lov bestemtes det, at Varer af svensk Tilvirkning skulde indgaa toldfrit i Norge og Varer af

---

ningsforhold ere en følsom og zart Plante, der ikke taaler at berøres med plump Haand, og hvad der en Gang er ødelagt, er det ofte umuligt at gjenoprette.

norsk Tilvirkning toldfrit til Sverig; kun nogle faa Varer (Sukker, Tobak, Kaffe, Brændevin, Malt og Spillekort) blev af finansielle Hensyn undtagen fra denne indbyrdes Toldfrihed. Det var saaledes en Art Toldforbund mellem Norge og Sverig, der blev indført ved denne Lov; men det adskiller sig fra det fuldstændige Toldforbund — saaledes som f. Ex. det berømte tyske Toldforbund — deri, at det ikke omfatter alle Varer, men kun Varer af indenlandsk Tilvirkning, om end dette Begreb toges i en noget vid Forstand, saaledes at derunder ogsaa indbefattes fremmede Varer, der ere undergaaede en Bearbejdelse i et af Rigerne. Og i finansiell Henseende er der den betydelige Forskjel mellem den svensk-norske Toldforening og en almindelig Toldforening, at hver af de to Lande har sit særegne Toldvæsen, sine særlige Tarifer, og at der ikke finder nogen fælles Optræden af Told Sted og altsaa heller ingen efterfølgende Fordeling af de indkomne Beløb, men hvert Land beholder uden Afkortning, hvad der indkommer ved dets Toldsteder. En saadan begrænset Toldforening passer godt for de særlige svensk-norske Forhold med deres temmelig ensartede Produktionsbetingelser og de vanskeligt bevogtelige Grænser; den giver ethvert af Landene en temmelig udstrakt Frihed til at modificere Toldsatserne efter eget Tykke og den yder ved Siden deraf de væsentligste af det fuldstændige Toldforbunds Fordele, idet den letter Toldopsynet og udvider Markedet for den indenlandske Industri. Foreningen medfører vel ogsaa enkelte Ulemper, saaledes navnlig den, at da adskillige udenlandske Artikler, der tjene som Raastoffer eller Halvfabrikata for en videre Bearbejdelse i Indlandet, blive forskjellig for-

toldede i de to Lande, saa faar derved den vedkommende Industrigren i det Land, hvor de ved Fabrikationen benyttede Artikler blive lavest fortoldede, en Præmie ved Indførselen til det andet Land. Men uagtet der saaledes er nogle Ulemper forbundet med denne Ordning, saa ere dog Fordelene ved den langt overvejende. Paa det nationaløkonomiske Møde i Malmø afvigte Sommer oplyste bl. A. Præsident Wærn, at Indførselen fra Sverig til Norge i 5-Aaret efter Mellemrigsloven (1875—79) var 2 pCt. større end i 5-Aaret før (1869—73), og at Udførselen fra Norge til Sverig i samme Tidsrum var voxet med  $33\frac{1}{3}$  pCt. Allerede dette er jo for Udførselen fra Norge en anselig Tilvæxt, og herved maa desuden erindres, at det sidste Tidsrum, 1875—79, er en Tilbagegangens og Stagnationens Tid, medens det første Tidsrum netop var mærkeligt ved den ualmindelig livlige Omsætning, der da fandt Sted; at der i Omsætningen mellem de to Riger alligevel var en Stigen fra det første til det andet Femaar, er derfor et saa meget betydningsfuldere Vidnesbyrd om Virkningen af Mellemrigsloven.

Et fuldstændigt Toldforbund mellem Norge, Sverig og Danmark vilde støde paa saa store baade økonomiske, finansielle og politiske Vanskeligheder, at det i al Fald under de nærværende Forhold maa anses for uigjennemførligt. Langt lettere og i og for sig ingenlunde uigjennemførligt vilde det være at udvide Mellemrigsloven af 1874 for Sverig og Norge til ogsaa at omfatte Danmark — selvfølgelig med adskillige Modifikationer —, og der er ingen Tvivl om, at en saadan Foranstaltning vilde være til stor Gavn for vor økonomiske Udvikling. Den vilde afhjælpe mange af de Ulemper, der ere en

Følge af vort Markeds Lidenhed, og bringe en friskere Luftning ind i mange Forhold. Tanken herom blev antydet i den af det københavnske «Børsudvalg» i 1881 afgivne Betænkning og kom atter frem paa det nationaløkonomiske Møde i Malmø, hvor den fra forskjellige Sider blev modtaget med Anerkjendelse. Den nærmere Udvikling af dette Spørgsmaal, hvilke Fordele en saadan Overenskomst vilde medføre og de Vanskeligheder, der vilde stille sig i Vejen for den, høre imidlertid ikke hjemme paa dette Sted.

Den protektionistiske Bevægelse, der som ovenfor omtalt rejste sig i Norge omtrent fra Midten af Halvfjerdserne, møde vi ogsaa i Sverig og den var her mere højroret i sin Optræden, mere vidtgaaende i sine Fordringer. Denne Reaktionsbevægelse er i det Hele taget ikke noget lokalt Fænomen for de nordiske Lande, vi gjenfinde den ved denne Tid overalt i Evropa, i Frankrig, hvor den begyndte med Thiers, i Italien, i Østerrig-Ungarn, i Tyskland, hvor Bismarck tager Bevægelsen i sin Haand og gennemfører den bekjendte protektionistiske Toldlov. Det er overalt de samme Aarsager, der gjøre sig gjældende. Det er det Tryk, der omtrent fra Midten af Halvfjerdserne af hvilede paa næsten alle Næringslivets Grene, som overalt har været den væsenligste Aarsag til Bevægelsen. I sin Nød tyede de Næringsdrivende til Regeringen og forlangte dens Hjælp; man saa, at Ondet gav sig til Kjende i en vanskeligere Afsætning i Indlandet, i en stærkere Konkurrence fra Udlandets Overproduktion, det laa da nær at søge Ondet afhjulpet ved at standse denne Konkurrence ved at gjenopføre de Skranker, der vare nedbrudte i de foregaaende Aar; man saa jo ogsaa, at den

forøgede Konkurrence og de vanskelige Tider var indtraadt kort efter Gjennemførelsen af den liberale Toldpolitik, man antog derfor, at der var en Aarsagsforbindelse imellem disse to Forhold. I adskillige andre Lande fik denne reaktionære Bevægelse et praktisk Udtryk i Toldtarifen; i Sverig skete dette tildels ogsaa paa enkelte mindre Punkter — saaledes den i 1881 indførte Told paa Majs og visse formalede Kornsorter. Men den Kommission, som Regeringen nedsatte for at undersøge Næringsforholdene og fremkomme med Forslag om en Toldreform, kom i sin i 1881 afgivne Betænkning — et særdeles interessant og værdifuldt Arbejde — til det Resultat, at det vel ikke var tilraadeligt at gaa videre i Retning af Frihandel, men at det Standpunkt, hvortil man var kommen, burde fastholdes. Og den svenske Rigsdag har i sin sidste Samling efter en livlig Debat godkendt dette Standpunkt og Kommissionens Indstillinger i alt Væsenligt. Særlig bør det nævnes, at den nys nævnte Told paa formalet Korn (Hvedemel), der var i høj Grad generende for de danske Exportmøller, nu blev ophævet.

Den seneste Begivenhed af større Betydning paa Toldvæsenets Omraade i vore to Nabolande er Afslutningen af en ny Handelstraktat med Frankrig. Handelstraktaten af 1865 var afsluttet for et Tidsrum af 12 Aar, altsaa til 1877. Ved Udløbet af dette Tidsrum blev den opsagt af Frankrig. Dette var ikke en enestaaende Foranstaltning overfor Sverig-Norge, ogsaa alle de andre franske Handelstraktater bleve opsagte efterhaanden som de udløb. Frankrig ønskede nemlig paa den Tid at have frie Hænder for at kunne vedtage en ny almindelig Toldtarif uden Hindringer af traktatmæssige For-



pligtelser. Vedtagelsen af den nye «tarif general» stødte imidlertid paa forskjellige Vanskeligheder, og Forhandlingerne om den trak ud over et Tidsrum af flere Aar. Det gik ikke ret vel an i denne Mellemtid at lade Traktaterne med fremmede Magter træde ud af Kraft og man valgte da i Frankrig den Udvej at forny dem gjentagne Gange for kortere Tid ad Gangen. Paa samme Maade overfor Sverig-Norge. Først forlængedes Traktaten til Udgangen af Aaret 1877, derpaa yderligere for et Aar og endelig «indtil videre», saaledes at enhver af Parterne kunde opsige den med et Varsel af 6 Maaneder. Da saa endelig den ny franske Tarif var vedtaget i Maj 1881, blev Traktaten paany opsagt, men samtidig indbødes der til Underhandlinger om nye Handels- og Søfartstraktater. Saavel i Sverig som i Norge var man enig om, at Indbydelsen burde modtages, og at der burde gjøres Forsøg paa at erholde en ny Traktat. For Søfartens Vedkommende havde vel de svenske og norske Skibe selv uden Traktat i det Væsenlige Ligestillethed i Frankrig med andre Nationer, men saa længe der ingen Traktat var, havde man ingen Sikkerhed for, at denne Ligestillethed vilde vedblive, og da der i Frankrig er Tendens til ved alle mulige Midler at begunstige de franske Skibe paa de fremmedes Bekostning, var der altsaa en Fare for, at Frankrig, naar det ikke var bunden ved Traktat, vilde indføre de gamle Surtaxer og Differentialafgifter paa fremmede Skibe. For Handelens Vedkommende havde den nye franske tarif general indført forskjellige Satser, der meget generede den svensk-norske Export. Der var indført en Toldsats paa «høvlet Last» og en Surtaxe paa den indirekte Indførsel heraf, som næsten var lig med

et Indførselsforbud. Der var ligeledes indført en høj Told paa Fisk og en for Sverig uheldig Ompostering af Tolden paa Jern. Der var saaledes under de nye franske Toldforhold Satser, der generede, der var Farer, man frygtede, og dertil kom endelig Hensynet til i politisk Henseende at ville bevare et godt Forhold til Frankrig. Alt dette gjorde, at man i Sverig-Norge modtog Indbydelsen til at forhandle om en ny Traktat og gik til denne Forhandling med det bestemte Ønske at komme til et Resultat. Et saadant opnaaedes da ogsaa, og den 30. Oktbr. s. A. afsluttedes en Handelstraktat og en Søfartstraktat mellem Sverig-Norge og Frankrig. Ved denne Traktat opnaaede Sverig-Norge, at Tolden paa Stangjern i Frankrig blev nedsat  $\frac{1}{6}$  (fra 6 til 5 Frcs. pr. 100 Kil.), at Tolden paa høvlet Last blev nedsat til det Halve og Tillægsafgiften paa den indirekte Tilførsel af Trælast (over Belgien) bortfaldt, samt at der gaves Toldlettelser for adskillige Artikler, hvis Export til Frankrig muligvis i Fremtiden og ved Hjælp af disse Lettelser kunde faa større Betydning, saaledes for Mejeriprodukter og for simple Papirsorter. Desuden opnaaede man «Behandling som den mest begunstigede Magt» og dermed Delagtighed i alle de Indrømmelser, som Frankrig har indrømmet eller maatte indrømme andre Stater. Paa Søfartens Omraade opnaaede man vel ikke synderlig store positive Fordele, de vigtigste var Fritagelse for den Forhøjelse af «Mæglerkurtage» og «Lodspenge», som i Frankrig paalægges ikke-privilegerede Nationers Skibe og som undertiden løbe op til ret anselige Beløb; men vigtigere var det, at man ved Traktaten opnaaede Sikkerhed for, at Frankrig ikke ved ensidige Bestemmelser fjernede den bestaaende Ligestillethed mellem franske og svensk-norske

Skibe. Til Gjengjæld for disse Begunstigelser maatte Sverig-Norge foruden forskjellige mindre Indrømmelser gaa ind paa, at der blev fastsat Maximalsatser for Tolden af en Mængde Artikler. Mange af disse Maxima var dog højere end de bestaaende Toldsatser og havde forsaavidt ikke anden Betydning end den mere fjerntliggende, at de hindrede eventuelle Forhøjelser. Paa andre Punkter nødvendiggjorde disse Maxima derimod positive Toldnedsættelser, saaledes ved Vin paa Flasker, Brændevin, kunstige Blomster, flere Manufakturvarer, Læder og Skindvarer, forskjellige «Modevarer» o. fl. Det var ikke saa ganske ringe Ofre, der paa denne Maade paalagdes de to Lande. I industriel Henseende blev Beskyttelsen formindsket for flere Artikler, og i Sverig vakte det især Betænkeligheder, at der mellem disse fandtes en Vare-Gruppe, der i vidt Omfang tilvirkedes som Husflid (Linned-Væver-Industrien), hvilken man ellers ønskede at støtte og fremhjælpe. Ogsaa i finansiel Henseende maatte man gjøre ikke uvigtige Indrømmelser til Frankrig, og disse blev saa meget betydningsfuldere, som man paa Grund af Traktater med andre Magter ikke kunde begrænse de Nedsættelser, man forpligtede sig til overfor Frankrig, til Indførselen fra dette Land alene, men maatte udvide dem til at omfatte tilsvarende Indførsel fra andre Lande. For Sverigs Vedkommende regnedes det saaledes, at de Toldnedsættelser, man skulde forpligte sig til, vilde bevirke en Mindreindtægt for Statskassen af 180,000 Kr. aarlig, og naar man medtog i Beregningen de Toldforhøjelser, der ekstraordinært besluttedes i 1880, vilde man endog komme til en Mindreindtægt af 900,000 Kr. aarlig. Men det maa rigtignok herved erindres, at denne Formindskelse i Statsindtægterne fuldt kommer

Landets egne Born tilgode igjennem en tilsvarende Prisnedsættelse af de vedkommende Artikler og at hvis Statskassen ikke kan undvære et saa stort Beløb, saa kan Kompensation derfor med Lethed bringes til Veje paa anden Maade. Disse Nedsættelser ere derfor i Realiteten intet Tab for Staten og Landet, den eneste Ulempe, de medføre, er, at man muligvis nødsages til at fordele Toldbyrden paa en lidt anden Maade, end man under andre Omstændigheder vilde have anset for det Rigtigste. I Virkeligheden havde derfor det industrielle Hensyn mere Vægt end det finansielle. Men overfor de Fordele, som Traktaten vilde medføre for den svensk-norske Skibsfart, og for de to Landes Omsætning med Frankrig maatte ogsaa disse Betænkeligheder vige og Traktaten blev derfor godkjendt af Sverigs Rigsdag og af Norges Storthing.

Naar man læser Forhandlingerne om den svensk-norsk-franske Handelstraktat og ser den Vægt, man i Sverige og Norge lægger paa at være ligestillet med andre Nationer i Frankrig, «et af Europas største, for os i økonomisk Henseende og muligen ogsaa i politisk Henseende vigtigste Kulturlande», og hvorledes man søger at værne om ikke alene den Omsætning med Frankrig, som allerede er i Gang, men ogsaa om de Muligheder for en fremtidig Udvikling paa forskellige Omraader, som kunne komme frem, saa kan man ikke unddrage sig fra en Tvivl, om det ogsaa skulde være rigtigt saaledes som vi i Danmark gjøre og vedblivende holde os udenfor Kredsen af de Traktatforbund, for hvilke Frankrig danner Centrum. Vi stod før i Forening med Grækenland som de eneste europæiske Magter, der ikke paa det franske Marked nød de betydelige Begunstigelser,

dette Land tilstaar de Lande, med hvilke det har Handelstraktat, og maatte vedblivende svare Told efter den gamle tarif general i Stedet for som andre Stater efter den meget lavere tarif conventionel. Nu har Frankrig faaet en ny tarif general, der paa mange Punkter er generende for vore Interesser, de fleste andre evropæiske Magter have i Løbet af det sidste Aar afsluttet Handelstraktat med Frankrig, og der har dannet sig en ny «tarif conventionel» med ikke ubetydelige Lempelser, efter hvilken de faa deres Varer fortoldede, og der mangler saaledes ikke meget i, at vi atter ere i den gamle Situation, og at Danmark staar alene som den eneste ikke privilegerede Stat.

Se vi hen til det nuværende finansielle Udbytte af Tolden, da var dette i Aaret 1880 (brutto):

i Sverig	27,622,000 Kr.,	
i Norge	17,178,000 —,	hvoraf Indførselstolden udgjorde 16,485,000 Kr., Udførselstolden 693,000 Kr.,
i Danmark	20,405,000 —	

At Toldtægterne er størst i Sverig er en Selvfølge, da dette Lands Befolkning er mere end dobbelt saa stor som ethvert af de to andre Landes. Sverigs Folkemængde var i 1879 4,579,000, Norges Folkemængde i 1879 (31. Decbr.) 1,904,000, Danmarks Folkemængde den 1. Febr. 1880 var 1,969,000. Tager man denne forskjellige Folkemængde med i Betragtning, beregner man, hvor stort et Toldbeløb der i Gjennemsnit udredes af hvert Individ i Befolkningen, kommer man til et helt andet Resultat. I Sverig udgjør Toldindtægten

kun 6 Kr. pr. Individ af Befolkningen, i Norge udgjør den 9 Kr. pr. Individ (tager man kun Indførselstoldens Beløb bliver dette 8,7 Kr. pr. Individ), i Danmark udgjør Tolden lidt over 10 Kr. pr. Individ. I Virkeligheden er saaledes Toldindtægten forholdsvis mindst i Sverig, forholdsvis størst i Danmark.

Vil man for at finde Toldens relative Betydning i Statshusholdningen og Beskatningen sammenligne Toldindtægten med Statens samlede Skatteindtægt, vil det vise sig, at i Sverig og Danmark udgjør Toldindtægten omtrent Halvdelen af Statens samlede Skatteindtægt, i Norge derimod adskilligt mere, 70 à 80 pCt. (i Norge har man nemlig, siden Landskattens Ophævelse, kun indirekte Skatter).

Foran blev kun anført Toldindtægten for Aaret 1880, men da Toldindtægterne ere temmelige foranderlige, vil det for at faa et rigtigt Indtryk af disses Størrelse være nødvendigt at anføre dem for en længere Aarrække. Efterfølgende Tabel viser Toldindtægterne i ethvert af Aarene efter 1860 i Sverig, efter 1866 i Norge og efter Finansaaret 1865—66 i Danmark. For Tiden før 1865—66 har man af forskjellige Grunde ikke været i Stand til at fremskaffe aldeles ensartede Oplysninger med de efterfølgende.

Toldindtægterne have været:

	i Sverig.	i Norge.		i Danmark.
		Indførselst.	Udførselst.	
	Mill. Kr. br.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	
i 1860	13,8	?	?	?
1861	15,4	?	?	?
1862	14,3	?	?	?
1863	15,4	?	?	?
1864	13,9	?	?	?

	i Sverig.	i Norge.		i Danmark.	
	Mill. Kr. br.	Indførselst. Mill. Kr.	Udførselst. Mill. Kr.		Mill. Kr.
1865	14,0	?	?	1865—66	12,2
1866	13,2	10,9	0,77	1866—67	12,4
1867	12,8	10,1	0,74	1867—68	13,1
1868	14,6	11,1	0,74	1868—69	14,0
1869	14,0	10,1	0,77	1869—70	13,5
1870	15,8	10,2	0,75	1870—71	13,8
1871	19,1	10,2	0,73	1871—72	14,8
1872	19,3	11,0	0,82	1872—73	15,5
1873	23,9	12,4	0,82	1873—74	16,5
1874	29,4	14,6	0,72	1874—75	18,2
1875	24,4	15,6	0,62	1875—76	20,3
1876	26,2	15,5	0,75	1876—77	20,1
1877	26,2	16,4	0,69	1877—78	18,4
1878	23,3	15,5	0,58	1878—79	18,5
1879	25,0	13,6	0,57	1879—80	19,5
1880	27,6	16,5	0,69	1880—81	20,2

Det vil ved en Betragtning af denne Oversigt strax springe i Øjnene, at der i Hovedtrækkene er en vis Overensstemmelse i Toldindtægternes Bevægelse i alle de tre Lande. Der er som Helhed set en Tendens til Stigen endogsaa stærk Stigen i Toldindtægterne, men Stigningen foregaar med en vis Bølgebevægelse, er afbrudt af en forbigaaende Tilbagegang. Indtil omtrent 1870 er der en forholdsvis rolig Tid med langsom Fremgang; derefter kommer der nogle Aar, hvor Toldindtægterne pludselig tage et meget stærkt Opsving. I Danmark stige de fra 13,8 Mill. Kr. i 1870 til 20,3 Mill. Kr. i 1875—76. I Norge stige de fra 10,2 Mill. Kr. i 1870 til 15,6 Mill. Kr. i 1875 og til 16,4 Mill. Kr. i 1877, og i Sverig endog fra 14 Mill. i 1869 og 15,8 Mill. i 1870 til 29,4 Mill. Kr. i 1874 blive altsaa fordoblede i Løbet af c. 5 Aar. Efter denne stærke Stigen indtræder der, omtrent fra Midten af

Halvfjerdserne, en Reaktion, der navnlig er stærk i Sverig, men ogsaa i Danmark fremtræder paa en udpræget Maade. I de sidste Par Aar kommer der paany en opadgaaende Bevægelse, og i 1880 er man atter omtrent naaet op til det tidligere Maximum.

Den samlede Stigning i Toldindtægterne i det hele Tidsrum, er omtrent ens i Danmark og Norge, noget over 50 pCt. I Sverig er Fremgangen endnu større, og i Løbet af de sidste 15 à 16 Aar ere Toldindtægterne der blevne omtrent fordoblede. Denne usædvanlige Stigen i Sverigs Toldindtægter kan ikke forundre saa meget, naar man mindes det overordenlige Opsving, der i det omhandlede Tidsrum har fundet Sted i Sverigs Velstand og Omsætning. Dette har allerede tidligere været omtalt her i Tidsskriftet ved forskjellige Lejligheder, og vi skulle derfor ikke nu gaa nærmere ind derpaa, men kun anføre nogle faa Data, der ere udtagne af det righoldige statistiske Materiale, som ledsager den svenske Toldkommissions Betænkning.

Sverigs Folkemængde, der i 1860 var 3,859,000 Individer, var i 1879 4,579,000, altsaa en Tilvæxt af over 700,000 Mennesker.

Taxerings-Værdien af faste Ejendomme i Sverig beløb sig i 1862 til 2,314 Millioner Kroner, i 1879 beløb den sig til 3,260 Millioner Kroner, det er en Forøgelse af Ejendommenes Værdi til Beløb af 946 Millioner i 18 Aar.

Indtægten af borgerlig Næring, Gager, Pensioner, Kapitalrente o. L. blev for Aaret 1862 anslaaet til 153,<sup>6</sup> Mill. Kr.; for Aaret 1879 blev den anslaaet til 274,<sup>2</sup> Mill. Kr.

Det dyrkede Areal forøgedes fra Aar 1865 til



Aar 1879 med  $1\frac{1}{3}$  Mill. Tdr. Land. Kreaturbesætningerne forøgedes fra 1860 til 1879 med 66,000 Heste og med over 300,000 Stkr. Hornkvæg, hvorimod der var en mindre Tilbagegang i Antallet af Faar og Svin.

Sparekassernes Beholdning, der i 1860 var 27,<sup>3</sup> Mill. Kr., beløb sig i 1878 til 140 Mill. Kr.

Endnu stærkere var Fremgangen i Landets Omsætning. Vare-Indførselen havde i 1860 en Værdi af 82,<sup>4</sup> Mill. Kr., men i 1879 en Værdi af 226,<sup>4</sup> Mill. Kr. Vare-Udførselen havde i 1860 en Værdi af 86,<sup>5</sup> Mill. Kr., men i 1879 en Værdi af 186,<sup>2</sup> Mill. Kr. Den hele Omsætning med Udlandet var saaledes i disse 20 Aar voxet fra 169 Mill. Kr. til 413 Mill. og altsaa bleven to à tre Gange saa stor. At ogsaa den indenlandske Omsætning maa være tiltaget overordenlig stærkt, turde fremgaa af det ene Faktum, at i 1860 havde Sverig kun 47 Mile Jernbaner, men i 1879 531 Mile Jernbaner, der repræsenterede en Anlægskapital af 407 Mill. Kr.

En Sammenligning mellem de anførte Data for Sverig og de tilsvarende for Norge og Danmark lader sig paa Grund af Oplysningernes Forskjellighed ikke ret vel foretage. Vi skal begrænse os til at anføre nogle Data om Omsætningen med Udlandet i de sidste 10 Aar — det er jo den udenlandske Omsætning, der mest direkte staar i Forbindelse med Tolden og Toldindtægten.

	Sverig.		Norge.		Danmark.	
	Indf.	Udf.	Indf.	Udf.	Indf.	Udf.
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
1870	141,7	152,5	103,2	80,8	172,2	156,2
1871	169,2	161,0	102,0	80,7	194,0	146,2
1872	216,4	199,8	136,5	104,7	197,2	174,4

	Sverig.		Norge.		Danmark.	
	Indf. Mill. Kr.	Udf. Mill. Kr.	Indf. Mill. Kr.	Udf. Mill. Kr.	Indf. Mill. Kr.	Udf. Mill. Kr.
1873	271,4	221,9	167,2	120,9	228,6	170,2
1874	306,8	233,3	185,8	121,2	233,2	179,7
1875	268,1	206,5	176,9	103,5	228,2	172,1
1876	290,4	226,2	167,4	118,1	228,9	180,7
1877	303,4	215,9	189,8	109,1	225,4	164,3
1878	239,5	184,3	140,3	91,6	190,4	153,2
1879	226,4	186,2	132,2	89,2	199,6	158,1
1880	?	?	150,9	108,7	227,4	196,6

Denne Oversigt forklarer tilstrækkeligt de foran omtalte Svingninger i Toldindtægterne i dette Tidsrum. Vi skulle særlig henlede Opmærksomheden paa, at Indførselen til Sverig voxede fra 141,7 Mill. Kr. i 1870 til 306,8 Mill. i 1874, hvilket forklarer, at Toldindtægterne i samme Tidsrum steg fra 15,4 Mill. Kr. til 29,4 Mill. Kr.

Trods den stærkere Fremgang i de svenske Toldindtægter ere disse dog endnu, i Forhold til Landets og Folkets Størrelse, meget mindre end i Norge og Danmark, idet de, som ovenfor anført for Sverig kun udgjør 6 Kr. pr. Individ af Befolkningen, men i Norge 8 à 9 Kr. pr. Individ og i Danmark over 10 Kr. pr. Individ. Grunden hertil synes ikke at være den, at de svenske Toldsatser ere lavere, de synes som Helhed at være højere end de danske og ikke synderligt lavere end de norske. Grunden er nærmest den, at Velstanden og Forbruget i Sverig er mindre, at det svenske Folk staar paa et noget mindre moderne Kulturstandpunkt, og at som Følge deraf dets Forbrug af fremmede Artikler ikke er saa stort. Men det staar ogsaa i Forbindelse med, at Landet er større, at det indenfor sit Omraade indbefatter en mere flersidig Virk-

somhed, en mere udviklet Industri, saa at det i højere Grad end de to andre Lande kan forsyne sig selv med alt, hvad det behøver, ikke trænger til saamegen Tilførsel fra Udlandet. I Danmark er man mere moderniseret, man bruger flere udenlandske Artikler, man udfører mere Smør, Kjød, Korn og lignende Produkter, end man egentlig ret vel kunde undvære og erstatter den opstaaede Mangel ved Kaffe, Sukker, Ris o. L. man aflægger Nationaldragten og de hjemmegjorte Klæder og erstatter dem med indførte billige Manufakturvarer osv. Om dette i og for sig er en fordelagtig Transaktion, kan vel være tvivlsomt, men det bevirker i al Fald en Forøgelse af Omsætningen med Udlandet og af Statens Toldindtægt. Det er jo ogsaa paafaldende, at Danmark med sin ikke en Gang halvt saa store Befolkning har en næsten lige saa stor Omsætning med Udlandet som Sverige. De forholdsvis store Toldindtægter i Norge skyldes dels de høje Toldsatser, ligesom Norge jo ogsaa endnu har beholdt Udførselstold, men dels skyldes det vistnok ogsaa et større Forbrug af fremmede Artikler, hvilket atter staar i Forbindelse med den Ensidighed, der findes i den norske Produktionsvirksomhed, idet denne samler sig stærkt om nogle faa Hovedgrene, saa at Landet baade behøver mere Tilførsel og paa den anden Side kan udføre mere til Udlandet.

Ved de tre Toldtarifers ydre Fremtrædelses-Form er der den Forskjel, at i den svenske og den norske ere de enkelte Varer mere specificerede, anførte hver for sig og ordnede alfabetisk; i den danske Tarif ere Varerne derimod samlede i større Klasser efter deres Art og Beskaffenhed. Det første er den ældre Form,

den anvendtes tidligere ogsaa hos os, og det var først ved den nugældende Tarif af 4. Juli 1863, at vi gik over til Klassificeringsprincippet. I Forbindelse med denne forskjellige Maade at opføre og ordne Varerne paa staar en Forskjel i Toldpositionernes Antal. I den danske Tarif med dens Samling af Varerne i større Grupper findes kun 271 Positioner, og i det af Regjeringen i forrige Rigsdagssamling forelagte Toldlovsforslag endog kun 172 Positioner. I den norske Tarif findes derimod 532 Positioner og i den svenske 636 Positioner. Det vilde være urigtigt af det mindre Antal Positioner hos os at slutte, at der ogsaa var færre Artikler toldpligtige — de to Ting have kun Lidet med hinanden at gjøre. Forskjellen i Positions-Antallet skyldes kun den forskjellige Posteringsmaade.

Hvilken af de to Posteringsmaader, der er den bedste, kan iøvrigt være tvivlsomt. Specialiserings-Methoden frembyder flere væsenlige Fordele, Tolden kan fordeles mere rationelt, kan rette sig efter den enkelte Vares særegne Forhold, Beskyttelsens Form og Størrelse kan bedre ordnes efter Industriens Tarv, og i finansiel Henseende bliver det ved Hjælp af Specialiseringen muligt at faa et større Udbytte og tilvejebringe en heldigere Fordeling af Byrden, end naar man samler Toldartiklerne i Grupper. Som Exempel kan man tage en Varegruppe som «Krydderier». Hos os sammenfattes de finere Krydderier under en Position til en forholdsvis moderat Told af 1 Kr. pr. Pd., idet de simple og billigere Varer i Gruppen forhindrer at sætte Tolden saa højt op som de finere kunde taale. I Sverig derimod deler man Gruppen i flere, det bliver derved muligt at sætte det finere og kostbarere Kryderi som

Vanille op til 6 Kr. pr. Pd. og samtidig lette de billigere som Kardemomme, der sættes til 60 Øre pr. Pd. Lignende Bemærkninger kunde gjøres om Varegruppen «Galanterivarer» o. fl. Som Exempel paa den industrielle eller nationaløkonomiske Betydning af Told-satsernes stærkere Specialisering kan nævnes Tolden paa Fodtøj, der i den svenske Tarif har 6 Positioner, o. fl. Paa den anden Side har den hos os brugte generaliserende og mere summariske Fremgangsmaade ogsaa sine Fordele. Den bevirker, at Fortoldningen bliver mere ensartet og mere kulant, at den gaar lettere og hurtigere fra Haanden. For Handelsomsætningen er den danske Fremgangsmaade sikkert den hensigtsmæssigste, fra et fiskalt og industrielt Synspunkt er den svensk-norske maaske bedre. At den Fremgangsmaade, vi anvende i Danmark, under Hensyn til Nutidens Forhold er den mest passende, derpaa tyder det, at Udviklingen saavel i Sverige som navnlig i Norge gaar i Retning af Tarifens Generalisering. Paa den anden Side er det nok muligt, at vi paa enkelte Punkter ere gaaede for vidt med Generaliseringen og have slaaet Varer sammen under én Position uden Nødvendighed men paa Bekostning af andre berettigede Interesser.

Efter disse mere almindelige Bemærkninger skulle vi gaa over til at omtale de mere fremtrædende Enkelt-heder i de tre Landes Tarifer.

Som i de fleste andre Lande saaledes er det ogsaa i de tre nordiske Riger de saakaldte Kolonialvarer, navnlig Sukker, Kaffe, The og Tobak, der indbringe de største Toldbeløb.

Den vigtigste af disse Artikler er Sukker. Tolden herpaa er i Danmark, naar Krigsskatstillæget medtages.

c. 13 Øre (6,5 Sk.) pr. Pd. raffineret Sukker, og 8 à 9 Øre pr. Pd. uraffineret Sukker. Dette er i Forhold til Varens Værdi en temmelig høj Told, men sammenlignet med Tolden i Sverig og Norge er det en meget lav Told; thi i Sverig betales 16,5 Øre pr. Pd. raffineret Sukker og 11,7 Øre pr. Pd. uraffineret Sukker og i Norge er Toldsatserne endog 22 Øre og 18 Øre pr. Pd., altsaa omtrent dobbelt saa høje Satser som i Danmark. Endnu større er Forskjellen i Toldsatserne paa Tobak. I Danmark betales 14 Øre (7 Sk.) pr. Pd. Raatobak, i Sverige derimod betales 50 Øre og i Norge endog 62,5 Øre pr. Pd. Raatobak. I Danmark betales for Cigarer 83 Øre (40 Sk.) pr. Pd., i Sverig og Norge betales 1,50 og 1,25 Kr. pr. Pd. Af andet fabrikeret Tobak betales der i Danmark 20 Øre (10 Sk.) pr. Pd., men i Sverig betales 60 Øre og i Norge 75 Øre pr. Pd. Tobakstolden er altsaa flere Gange højere i Norge og Sverig end i Danmark. Ogsaa Tolden paa Kaffe er højere; den er i Norge 20 Øre pr. Pd., i Sverig 13 Øre pr. Pd., men i Danmark kun 12 Øre (6 Sk.) pr. Pd. Denne store Forskjel i Tolden har Interesse for os, bl. A. fordi den viser, hvor højt man kan gaa op med Toldsatserne i Lande, der i saa meget ere ligestillede med Danmark. Den viser os, hvor langt vi endnu ere fra at have udtømt vore finansielle Resurcer paa dette Omraade. Hvis vi f. Ex. sætte vore Toldsatser op i Lighed med de norske, vilde, under Forudsætning af at Forbruget ikke forandrede sig, Sukkertolden give os en Merindtægt af c. 4½ Mill. Kr. aarlig, Kaffe-tolden, der nu indbringer c. 1,2 Mill. Kr., vilde give c. 1,8 Mill. Kr., Tobakstolden, der nu indbringer os c. 1 Mill. Kr., vilde indbringe over 4 Mill. Kr. aarlig.

The, der hos os svarer en Told af 33 Øre (16 Sk.) pr. Pd., svarer i Sverig 70 Øre og i Norge 80 Øre, og vilde med den norske Sats indbringe os over  $\frac{1}{2}$  Mill. Kr. aarlig, medens vi nu kun faa en Indtægt af 215,000 Kr. Disse 4 Artikler vilde altsaa tilsammen, hvis vi anvendte de norske Toldsatser, give den danske Statskasse en Merindtægt af 8 à 9 Mill. Kr. aarlig.

En anden Gruppe af egenlige Finansartikler ere de Varer, som i vor Toldtarif indbefattes under Benævnelsen Drikkevarer, og af hvilke de vigtigste ere Spiritus og Vin. Told paa Vin er en af de faa Satser i vor Toldtarif, som er højere end, hvad der andetsteds er almindeligt, og tildels ogsaa højere end i Norge og Sverig. Hos os betales nu af Vin paa Flasker 50 Øre (24 Sk.) pr. Pot og ellers 10,16 Øre (4,875 Sk.) pr. Pd. I Sverig betales kun 16,5 Øre pr. Liter, naar Vinen har under 15 pCt. Alkohol, af Vin med fra 15 til 25 pCt. Alkohol svares 65 Øre, af Vin med over 25 pCt. Alkohol svares 1,20 Kr. pr. Liter. Af Vin paa Flasker svares et Tillæg, der for alle lettere Vine (under 15 pCt. Alkohol) udgjør 1 Øre pr. Flaske. I Norge skal Tolden fra 1. Juli 1882 efter den kgl. Proposition og i Henhold til Handelstraktaten med Frankrig, været 16,6 Øre pr. Liter med Tillæg af 1 Øre pr. Flaske. Som det heraf vil ses, er Vintolden i Norge og tildels i Sverig lidt lavere end i Danmark. Grunden hertil maa nærmest søges i Handelstraktaten med Frankrig, ved hvilken Norge og Sverig forpligtede sig til ikke at sætte Vintolden højere end anført. Det er ogsaa denne Traktat, der har givet Anledning til, at i Sverig Tolden paa Vin under 15 pCt. Alkohol er sat lavere end den

sværere Vin, idet det fornemlig er lette Vine, der indføres fra Frankrig.

Med Tolden paa Brændevin og lignende Spirituosa er Forholdet det Modsatte af Vintolden. Medens Tolden paa Vin i Danmark er forholdsvis høj, er derimod Tolden og den tilsvarende indenlandske Afgift af Brændevin meget lav i Danmark baade i Sammenligning med Sverig-Norge og i Sammenligning med andre Lande i Evropa. Tolden paa Brændevin er i Danmark i Almindelighed 23 Øre ( $11\frac{1}{4}$  Sk.) pr. Pot 8<sup>o</sup>, i Norge vil den nye Told rimeligvis blive c. 80 Øre pr. Kilogr. à 50 pCt., i Sverig er den i Almindelighed 60 Øre pr. Liter à 50 pCt. Alkohol-Indhold. Ved Brændevin kommer det imidlertid mere an paa den indenlandske Afgift end paa Tolden. Den indenlandske Afgift var (i Aaret 1878) i Sverige 29 Øre pr. Pot foruden en Tillægsafgift i visse Tilfælde, i Norge 65,2 Øre pr. Pot, i Danmark kun c. 10 Øre pr. Pot. Brændevinsafgiften er altsaa 6 Gange saa stor i Norge som i Danmark og hvis vi anvendte den norske Afgift vilde det, under Forudsætning af et uformindsket Forbrug, give os en Merindtægt af c. tyve Millioner Kroner om Aaret. Man kunde indvende mod denne og de tilsvarende Beregninger i det Foregaaende over, hvad de norske Afgiftssatser vilde indbringe os, at Forbruget vilde formindskes, og som Følge deraf Indtægtsforøgelsen ikke blive saa stor, som beregnet. Dette er nu visselig rigtigt, men man maa dog vogte sig for at tillægge Afgifts-Satsernes Indvirkning paa Forbruget en for stor Betydning. Sammenligner man Forbrugets Størrelse af de omhandlede Varer i de tre Lande, saa er det ganske vist, at Forbruget af Brændevin i Norge og



Sverig er meget mindre end i Danmark. Forbruget af Brændevin var i Aaret 1880 i Norge ikkun 3,9 Litrer (1 Pot = 0,9661 Litres) pr. Individ, medens der i Danmark brugtes 15 à 20 Potter pr. Individ. Men dette kan skyldes andre Forhold end Afgiften, og ved andre Varer fremtræder der ikke en saadan Forbindelse mellem Afgiftens og Forbrugets Størrelse. Der bliver f. Ex. forbrugt mere Vin i Danmark end i Norge og Sverig uagtet Afgiften er højere. Forbruget af Tobak i Norge og Sverig er trods den meget højere Told ligesaa stort som i Danmark og om Forbruget af Kaffe synes \*) tildels det Samme at gjælde. Ligeledes er Forbruget af Sukker i Sverig og Norge ikke i samme Forhold mindre end i Danmark, som Tolden er højere. Man kan derfor sikkert antage, at om end de norske Toldsatser, hvis de anvendtes paa danske Forhold, i Virkeligheden ikke vilde give saa stor en Merindtægt som de anførte Beregninger udviste, saa vilde de dog give en meget betydelig Merindtægt, og der kan næppe være Tvivl om, at de vilde give saameget mere, at man ved at anvende dem paa de her omtalte faa Hovedartikler vilde kunne stryge alle vore andre Toldsatser — med andre Ord, at der fra et finansielt Standpunkt Intet vilde være til Hinder for, at vi ved vore indirekte Skatter anvendte et lignende System som i England, og kun beskattede nogle ganske faa Artikler højt, men lod alt andet være frit. Det er hermed ingenlunde vor Mening at anbefale en saadan Fremgangsmaade, thi allerede af industrielle Hensyn, af Hensyn til den nødvendige Be-

---

\*) Forbruget af Kaffesurrogater kan ikke helt holdes udenfor Sammenligningen.

skyttelse for vor indenlandske Industri, vilde det være urigtigt, ligesom det vilde være en Ubillighed mod de ubemidlede Klasser. Det har kun været Meningen at vise, hvor langt vi endnu ere fra at have anspændt de finansielle Muligheder paa dette Omraade til det Yderste.

Inden vi forlade de omtalte to Grupper af egenlige Finansartikler «Kolonialvarer» og «Drikkevarer», skulle vi endnu gjøre et Par Bemærkninger nærmest under Hensyn til det af Regeringen i sidste Rigsdagssamling forelagte Toldlovsforslag. Ris, som blev foreslaaet til Toldfrihed hos os, er allerede toldfrit i Sverig, men svarer i Norge en Told af 2,5 à 4 Øre pr. Pd. Forbruget af Ris i Danmark er trods den nuværende temmelig høje Afgift (2,4 à 4 Øre pr. Pd.) større end i Sverrig og Norge. Cacao, der er foreslaaet sat op i Told fra 8 à 14 Øre til 20 à 25 Øre pr. Pd., svarer i Norge omtrent den samme eller snarere en noget lavere Afgift end den nuværende i Danmark, i Sverig er Tolden 15 à 25 Øre pr. Pd. Sago, der hos os svarer 4 Øre pr. Pd., hvilken Sats er foreslaaet bibeholdt, svarer i Norge 7½ Øre pr. Pd., men er toldfri i Sverig. Af Drikkevarer er «Mineralske Vand» toldfri i Norge og Sverig, medens der i Danmark er foreslaaet bibeholdt den forholdsvis høje Told af 4 Øre (2 Sk.) pr. Pd. Vor indenlandske Ølproduktion, der i visse Tilfælde foreslaas paalagt en Afgift af c. 1¼ Øre pr. Pot, er afgiftsfri i Sverig, medens der i Norge findes en Afgift, der udgjør c. 5½ Øre pr. Pot Øl.

Forlade vi de egenlige Finansartikler og gaa over til en Betragtning af de andre Vareartikler, der ikke

saa vel egne sig til Toldbeskatning, men som dog medtages under denne, dels af industrielle Hensyn, dels fordi de dog taget som Helhed paa Grund af deres Talrighed kunne indbringe et ret anseligt Beløb, saa kommer man her til det modsatte Resultat af, hvad vi saa ovenfor. Her er det i Almindelighed Danmark, der har de højeste og fleste Toldsatser, Norge, der har de laveste og færreste. Norge nærmer sig mere til det engelske System, man er der mere frihandlerisk, man har begrændset Tolden til de Artikler, der særlig godt egne sig til Beskatning, men anspænder saa disses finansielle Ydeevne til det Yderste. I Danmark ere Toldsatserne mere udjevnede, man tager Alt med, selv det, der ikke egner sig til Beskatning, f. Ex. Stenkul, men har til Gjengjæld næsten overalt meget moderate Satser. Man følger det Princip at fordele Byrden over et større Fladerum for derved at gjøre den lettere at bære. Vi skulle ikke indlade os paa at undersøge, hvilken af disse to Fremgangsmaader der er den bedste, men kun fremhæve, at man i Danmark sikkert er gaaet for vidt i at sprede Toldbyrden, idet man i stor Udstrækning har medtaget Raa- og Hjælpestoffer for den indenlandske Industri under Toldbeskatningen. I Sverig og navnlig i Norge er Raa- og Hjælpestoffer i langt højere Grad fritaget for Told end hos os. Vi skulle saaledes henlede Opmærksomheden paa, at Farvevarer, Glasvarer og Gummivarer i Norge og Sverig ere i højere Grad fritagne for Told end det er foreslaaet i det sidste Regeringsforslag hos os endsige i vor bestaaende Toldlovgivning. Stenkul er toldfrit baade i Norge og Sverig. Af Metalvarer er i Norge næsten alt, hvad der kan henregnes til Raa- eller Hjælpestoffer

til Redskaber eller Maskiner toldfrit, hvorimod de Metalvarer, der ere Gjenstand for umiddelbart Forbrug, ere beskattede, i Almindelighed dog noget lavere end i Danmark, undtagen forsaavidt de kunne henregnes til Luxusvarer. I Sverig er ligeledes blandt Metalvarer Raa- og Hjælpstoffer samt Redskaber og Maskiner i vid Udstrækning toldfrie, navnlig ogsaa i noget større Omfang end efter vort sidste Regeringsforslag; umiddelbare Forbrugsartikler blandt Metalvarerne ere derimod i Sverig sat til en noget lignende Told som den, der foreslaas hos os af Regeringen.

Tolden paa Manufakturvarer i de tre Lande lader sig ligesom Tolden paa Metalvarer vanskelig sammenligne, da de enkelte Varers Postering er forskjellig; vilde man foretage en virkelig Sammenligning, maatte dette ske ved en Jevnføring af de enkelte meget talrige Varer, der henhøre til denne omfattende Gruppe, hvilket vilde falde udenfor den Opgave man her har sat sig, man skal derfor nøjes med den Bemærkning, at som Helhed synes Tolden paa Manufakturvarer i Sverig at være af omtrent samme Størrelse som i Danmark, hvorimod Tolden i Norge er adskilligt lavere. At Tømmer og Træ i Sverig-Norge i alt Væsenligt er toldfrit er en Selvfølge. Af Papir er i Norge egenligt Tryk-papir toldfrit, ligeledes Pakpapir og overhovedet de Papirsorter, der anvendes som Hjælpemiddel for Produktionen (Pap-, Kardus-, Tjære-, Makulatur-, Sand-Papir o. L.), Skrivpapir er sat til en Told af  $6\frac{1}{2}$  Øre pr. Pd. I Sverig svarer alm. Tryk- og Skrivpapir en Told af 5 Øre pr. Pd., hvilket omtrent er det samme som i Danmark.

Skibe, der i Danmark svarer en Told af 2 à 3

pCt. af Værdien, og som i det nye Regeringsforslag er sat til 2 pCt., ere toldfrie baade i Norge og Sverig. Af Vogne er i Norge Arbejdsvogne, Lokomotiver og Sporvogne toldfrie (de sidste er dog, forsaavidt de anvendes til Passagerbefordring foreslaaet for Fremtiden sat til en lav Told). I Sverig ere Arbejdsvogne vel toldpligtige, men Tolden er meget lav, kun 5 Kr. pr. Styk, medens Tolden paa Luxusvogne er 100 Kr. pr. Styk. I Danmark er Tolden paa alm. Vogne 24 à 60 Kr. pr. Styk, Sporvogne og Lokomotiver 24 à 1000 Kr. pr. Styk.

I Danmark blive ikke faa af Industriens Produktionsfornødenheder beskattede gjennem Positionen «ubenvævnte Varer» med 10 pCt. af Værdien. I Sverig og Norge tør det antages at færre saadanne Varer ville falde ind under denne Rubrik, idet deres Tarifer ere mere udtømmende specialiserede og der desuden findes almindelige Positioner som denne: «Maskiner, Redskaber, Værktøj eller Dele deraf, som ej ere specielt anførte — toldfrie» (i den svenske Tarif). Desuden findes der i den svenske Tarif den ret interessante Bestemmelse, at medens andre «ubenvævnte Varer» svare 10 pCt. af Værdien i Told, saa ere alle Raastoffer, som ikke kunne henføres under nogen bestemt Position, toldfrie.

Foruden de alt omtalte Varegrupper er der endnu nogle enkelte, som af en eller anden Grund fortjene særlig Omtale. Saaledes Salt. Denne Artikel betaler nu hos os 0,8 og 1 Øre pr. Pd. i Told, men er foreslaaet til Toldfrihed. I Sverig er alt Salt toldfrit. I Norge har man i nogle Aar gjort Forskjel paa «Bergsalt» eller «Stensalt», der er toldfrit, medens andet Salt svarer en temmelig høj Told; men i Forslaget til

Tarifen for indeværende Aar anbefaler den norske Regering at belægge Bergsalt og Stensalt med samme Told som almindelig Kogsalt, 3,5 Øre pr. Kilogram, da det har vist sig, at det toldfrie Salt fortrænger Brugen af det toldpligtige Salt. Petroleum svarer hos os en Told af 4 Øre pr. Pd., men denne Told blev af Regeringen foreslaaet nedsat til 2 Øre pr. Pd. og af Landstingets Toldudvalg blev Petroleum foreslaaet til Toldfrihed. I Norge svarer Petroleum 5 Øre pr. Pd. I Sverig er raa Petroleum toldfri, rektificeret Petroleum svarer en Told af 1 Øre pr. Pd. Linolje, Rapsolje o. L. betale som Regel i Sverig  $3\frac{1}{2}$  Øre pr. Pd., i Norge  $2\frac{1}{2}$  Øre, i Danmark 4 Øre pr. Pd.

Ost, der hos os svarer en Told af 10 Øre (5 Sk.) pr. Pd., hvilken Told af Regeringen er foreslaaet bibeholdt, svarer i Norge  $7\frac{1}{2}$  Øre, i Sverige  $3\frac{1}{2}$  Øre pr. Pd.

Ved Tolden paa Huder og Skind henledes Opmærksomheden paa, at man saavel i Norge som i Sverig, ligesom ogsaa tidligere i Danmark, har Told paa raat Peltsværk, en Toldsats, for hvilken adskilligt synes at tale, da Peltsværk er en Luxusartikel og den indenlandske Produktion neppe i nogen Henseende vil lide derved.

Tolden paa «Galanterivarer», der hos os er 33 Øre (16 Sk.) pr. Pd., er i Norge og Sverig 50 Øre pr. Pd., hvilken Toldsats af et Mindretal i Landstingets Toldudvalg er foreslaaet anvendt ogsaa hos os. Det skal dog hertil bemærkes, at der paa Grund af de to andre Landes mere specificerede Tarifer kommer noget mindre uensartede Varer ind under Positionen Galanterivarer hos dem end hos os. Porcellæn og Fajance

svarer baade i Norge og Sverig lavere Told end i Danmark.

I det Enkelte at gjennemgaa de industrielle Satter og undersøge, om Toldbeskyttelsen er højere i det ene Land end i det andet, har ikke megen Interesse, da Toldsatsernes Højde her ikke oplyse synderligt, naar man ikke samtidig har Oplysninger om Industriens Tilstand for derved at kunne se, om og hvorvidt en given Toldbeskyttelsen er effektiv eller ikke. Det skal kun bemærkes, at man ved en Gjennemgaaen af Tariferne faar et bestemt Indtryk af, at Toldbeskyttelsen er mindre i Norge end i de to andre Lande.

---